

Hyvät sukulaiset,

Heti alkuun esitän pahoitteluni tämän kirjoitukseni viivästymisestä näin kauas viime kesän sukukokouksestamme.

Hieman yli 40 vuotta sitten joukko sukulaisiamme kokoontui keskustelemaan ja perustamaan tätä omaa sukuseuraamme. Valmisteluvaihe eteni huolella ja päättyi sukuseuramme perustamiskokoukseen Lohjalla 09.07.1983. Eli juuri viime kesänä tuli kuluneeksi tasan 40 vuotta siitä, kun paikalle Vironperään oli saapunut huimat 389 henkilöä.

Olimme viime kesänä kovin kaukana niistä alkuaikojen usean sadan sukulaisen tapaamisista. Silloin yhdistävänä tekijänä ei ollut pelkästään sukulaisuus vaan aiemmat yhteiset kotikylät ja yhteisesti koetut kohtalot. Sukupolvien vaihtumisen myötä nuo kytkennät ovat vähitellen poistuneet ja sukusiteet löystyneet, emmekä ole seurana selvästikään osanneet tarjota sellaisia asioita, jotka olisivat laajasti kiinnostaneet nuorempia sukupolvia.

Lähes kaikki noista seuramme perustajista ovat valitettavasti jo poissa joukostamme, mutta suuri kiitos heille. Sanonta ”hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” pätee

mielestäni hyvin sukuseuramme toiminnan kehittymiseen 40 vuoden aikana.

Mutta mennään viime kesän kokouksemme tapahtumiin. Kokous pidettiin Lohjalla Vappulan vanhassa koulutalossa ravintola Hanneksessa ja paikalle oli kokoontunut n. 50 henkeä. Kokous noudatti jo perinteeksi tullutta muotoa sisältäen varsinaiseen kokouksen ohella vapaata seurustelulla, yhteislauluja ja ruokailun.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Antti Jaatinen ja sihteerinä Ritva Voivala. Kokous valitsi allekirjoittaneen jatkamaan seuran puheenjohtajana sekä johtokunnan jäsenet ja heidän henkilökohtaisiksi varajäsenensä sukuhaaroittain.

Kokous hyväksyi seuran toimintakertomuksen ja talouden pidon kokoukselle esitetyssä muodossaan ja myönsi hallitukselle tili- ja

vastuuvapauden. Kokouksessa hyväksytyn seuraavan toimintakauden toimintasuunnitelman keskeisinä elementteinä olivat Paakkasen Sanomien julkaiseminen, koti-seutu- ja muut mahdolliset matkat sekä vuonna 2024 pidettävä varsinaisen sukukokous.

Matkoissa ja tapahtumissa Sukuseura tulee edelleen jatkamaan yhteistyötään Yläsommeen-Parlamin nuorisoseuran kanssa. Sukuseuran lehti - Paakkasen Sanomat -

ilmestyy kaksi kertaa vuodessa, toimikautena yhteensä neljä lehteä. Muutoksena edellisiin vuosiin on se, että Paakkasen Sanomien paperiversio toimitetaan vain niille henkilöille, jotka ovat maksaneet vuosittaisen henkilökohtaisen jäsenmaksunsa. Netissä

versio on edelleen toki kaikkien luettavissa seuran kotisivuilta.

Talous aiheuttikin sitten hieman enemmän keskustelua. Kokous päätti muuttaa jäsenmaksun perusteita niin, että maksuissa siirrytään kaudella 2022-2024 vuosittaiseen henkilökohtaiseen jäsenmaksuun. Samalla kehitetään toimiva jäsenrekisteri, joka mahdollistaa myös nopeamman sähköisen viestinnän. Keskustelun jälkeen päätettiin, että jäsenmaksuja on jatkossa kahdenlaisia: Henkilökohtainen jäsenmaksu on 30 €/vuosi, jos haluaa paperisen version Paakkasen Sanomista ja 20 €/vuosi, jos haluaa lukea vain netin sähköisen version.

Markku Virolainen

Sukuseuran kokouksessa 9.7.2022 valittu hallitus

Matti Virolaisen suh.	Ei ehdokkaita eikä valintoja
Anna Porkan sh.	<i>Jani Porkka</i> varaj. <i>Eila Moilanen</i>
Eeva Urosen sh.	<i>Ritva Voivala</i> varaj. <i>Virpi Kiiskinen</i>
Aatami Virolaisen sh.	<i>Ville Franssila</i> varaj. <i>Matti Franssila</i>
Mikko Virolaisen sh.	<i>Markku Virolainen</i> varaj. <i>Katariina Lahtinen</i>
Anna Urosen sh.	<i>Pekka Hämäläinen</i> varaj. <i>Leena Åberg</i>
Paavo Virolaisen sh.	<i>Raija Joutseno</i> varaj. <i>Satu Nybäck</i>
Maria-Sofia Sassin sh.	<i>Heidi Jokinen</i> varaj. <i>Ritva Kunttu</i>
Salomon Virolaisen sh.	<i>Maija Uronen</i> varaj. <i>Riitta Vihersaari</i>
Paavo Mannin ja Antti Kuntun sh.	<i>Ritva Huusko</i> ei varajäsentä

Sukuseuran nettiosoite on:

www.virolaisen.sukuseura.fi

Toinen lähtö

Tämä on anoppini *Lyyli Kuntun* kertomus toisen evakkomatkan vaiheista Kaipaisten asemalla kesällä 1944.

Paavo Sassin talossa Porlammilla asuivat Lyylin lisäksi hänen sisarensa Aino ja Kirsti sekä heidän veljensä leski Martta Sassi lapsineen. Martta oli ehtinyt rakentamaan itselleen uuden saunamökin välirauhan aikana, Lyyli sisarineen taas asui vanhassa saunassa, sillä kotitalo oli palanut talvisodan aikana.

Kesäkuun 18.päivänä 1944 tuli meille tieto, että koko kylä oli evakuoitava iltaan mennessä. Suurhyökkäys oli edennyt niin pitkälle, että kuulimme, kun Viipurin kaupunkia jo pommitettiin. Aloimme tehdä lähtöä muiden kyläläisten kanssa. Puoleenpäivään mennessä olimme lähtövalmiina. Sovimme, että Aino lähtee Martta-kälyn kanssa hevosella kuljettamaan tavaroitamme Viipurin ympäri. Minä lupasin Kirsti-siskon kanssa huolehtia lehmistä. Ajoimme omia lemmiämme, joita oli viisi, muiden paimenten kanssa kohti Lihaniemeä. Otin mukaani myös polkupyöräni, jota talutelimme vuorotellen.

Olimme juuri tulossa Lihaniemeen, kun ensimmäinen ilmapommitus osui kohdalle. Ajoimme lehmät pellolle ja piilouduimme itse metsän reunaan odottelemaan. Lihaniemen rantaan oli tilattu lautta, jonka tarkoituksena oli kuljettaa meidät yli Suomenlahden Porkansaareen. Lautta saapuikin illan suussa. Ensimmäiseksi ajoimme suurimman osan lehmistä lauttaan, joka lähti kuljettamaan niitä lahden yli. Lautta palasi ja otti mukaansa meidät ja jäljellä olevat lehmät. Olimme huolissamme omista lehmistämme, sillä ne olivat kaikki ensimmäisessä lauttakuormassa.

Meille kerrottiin kuitenkin, että lehmistä huolehditaan. Porkansaareen tultuamme, emme kuitenkaan nähneet yhtään omaa lehmäämme. Etsimme kaikkialta, mutta emme löytäneet. Jouduimme lähtemään eteenpäin ilman lemmiämme muun ryhmän mukana.

Tarkoituksenamme oli päästä Pulsan asemalle, mutta matkalla meille kerrottiin, että rata on pommitettu poikki. Jatkoimme jalkaisin ohi Pulsan, kävelimme koko illan lähes puoleen yöhön asti. Lopulta pysähdyimme erään jätetyn talon luona, jossa päätimme yöpyä.

Heräsimme sisareni kanssa kello viiden aikoihin aamulla. Muut nukkuivat vielä. silloin päätimme lähteä takaisin päin etsimään kadonneita lemmiämme. Alkukesän luonto oli kauneimmillaan. Aurinko paistoi ja linnut lauloivat. Kävelimme jonkin matkaa, kunnes kuulimme lehmän ammuivan. Se oli Martan lehmä. Sidoimme sen puuhun ja jatkoimme vielä matkaa. Jonkin ajan kuluttua vastaan tuli lottia pyörineen. Hekään eivät olleet nähneet lemmiämme, mutta varoittivat meitä aivan takanaan tulevasta rintamasta.

Meitä alkoi pelottaa. Pitäisikö kääntyä takaisin vai uskaltaisimmeko jatkaa vielä eteenpäin? Päätimme jatkaa kuitenkin etsimistä. Edessämme aukeni laaja peltoaukea. Yhtään lehmää ei ollut näkyvissä. Ei auttanut muu, kuin kääntyä takaisin. Irrotimme Martan lehmän puusta ja talutimme sen yöpymispaikalle. Siellä huomasimme, että kaikki muut olivat jo lähteneet. Pelkäsimme, löydämmekö heidät. Lähdimme kulkemaan entistä nopeammin toisten perään taluttaen lehmää ja pyörää. Kävelimme koko päivän keskenämme. Emme saavuttaneet muita, vaikka kuinka yritim-

me kiirehtiä. Välillä pommikoneet ujelsivat ylitsemme ampuen meitä. Onneksi eivät osuneet. Pelkäsimme, ettemme olisi saaneet apua, koska kukaan ei tiennyt, missä todella olimme. Myöhään yöllä löysimme toverimme ladosta, jonne mekin menimme nukkumaan.

Seuraavana aamuna tarkoituksenamme oli päästä jatkamaan matkaa junalla, mutta meille kerrottiin, että rata oli poikki, jatkakaa jalkaisin seuraavalle asemalle. Näin jouduimme tekemään moneen kertaan, sillä ratoja ja asemia pommitettiin usein. Ruoka oli vähissä ja jalkamme olivat rakoilla. Lähes ainoa ravintomme oli maito, jota silloin tällöin saimme lypsetyksi vauhkoilta lehmiltä.

Onneksemme saavuimme eräänä päivänä Ylämaan pitäjään. Päätimme levätä pari päivää eräässä talossa ja parannella kipeitä jalkojamme. Talon isäntäväki antoi meidän kirnuta voita ja ohikulkevat sotilaat vaihtoivat leipää maitoomme. Niin saimme pitkästä aikaa muutaakin ruokaa vatsaamme.

Matkamme jatkui kuitenkin eteenpäin, kaiken kaikkiaan kaksi viikkoa jalkapatikkaa, kunnes vihdoin saavuimme Kaipiaisiin. Siellä saimme eräässä talossa lämmittää saunan, levätä ja miettiä tulevia. Vaikka olimme menettäneet kotimme ja neljä lehmäämme, olimme kuitenkin turvassa.

Leena Kunttu

In Memoriam

Helli Lemmitty Hyrkkö, o.s. Seipell
s. 28.01.1932
k.19.02.2023

Äiti syntyi Nousiaisissa, Varsinais-Suomessa. Perheessä oli ennestään kaksi poikaa, enoni Aarne ja Eino. Muistan heidän joskus sanoneen, että Helliä lellittiin, koska hän oli perheen ainoa tyttö ja nuorin. Mitä helliminen sitten 30-luvun maailmassa olikaan? Nuoruuden kuvista katsoo ruskeiden, kiharaisten hiuksien alta kirkassilmäinen kaunotar.

Maalaisliitosta, aatteesta tuli perheemme koti ja kohtalo. Äiti ja isä kävivät molemmat Alkio-opiston, aatteellisen kansankorkeakoulun. Sen toveripäivillä he tapasivat vuonna 1952. Äiti keskeytti sosiaalialan opintonsa Helsingin yhteiskunnallisessa korkeakoulussa ja äiti ja isä vihittiin helluntaina 1954. Me lapset synnyimme, Heljä -56, minä -58 ja Paavo -66. Äidistä tuli maatalon emäntä Lohjalle asutettuun evakkoperheeseen.

Äidin sosiaalisuus ja vieraanvieraaisuus istuivat ja kasvoivat karjalaisessa suurperheessä, ja oli pakkokin. Siinä oli isän vanhemmat ja setä saman katon alla ja kaikki tädit, enot ja muu isän suku Lohjalla hekin. Nummenkylä oli tiivis evakkojen kyläyhteisö. Miehet tekivät maataloustöitä yhdessä ja naisetkin hitsautuivat auttamaan toisiaan.

Erään vaalitapaturman seurauksena äiti ja isä pääsivät molemmat kunnanvaltuustoon. Ensimmäisten onnittelijoiden joukossa oli naapurin Alli, joka ilmoitti, että kyllä hän sitten lehmät lypsää, kun olette kokouksessa. Kokouksista

tulikin varhain osa äidin arkea. Hänellä oli kymmeniä luottamustehtäviä Lohjan kunnassa. Äiti oli kunnanvaltuutettu kolme kautta ja samaan aikaan kunnanhallituksessa. Sosiaalilautakunnassa hän oli yhteensä liki kaksikymmentä vuotta, osan tuosta ajasta puheenjohtajana. Lautakunnasta tuli tuiksi myös kuntasuunnittelutoimikunta. Äiti edusti Lohjaa maakunnallisissa toimielimissä ja toimi myös lautamiehenä.

Keskustapuolueessa ja Keskustanaisten toiminnassa äiti oli mukana kaikilla portailla: Pohjois-Lohjan paikallisosastossa, kunnallisjärjestössä, Uudenmaan piirissä ja puoluevaltuuskunnassa. Äidille on myönnetty Keskustan kultainen ansiomerkki. Nämä lukuisat luottamustehtävät olivat äidin kodin ulkopuoleinen ura, se ura, jonka opinnot häneltä aikanaan jäivät kesken.

Kaikki tämä historia oli vahvasti läsnä äidin siunaus- ja muistotilaisuudessa. Arkulle laskettiin jäähyväiskukat eduskunnan puhemieheltä Matti Vanhaselta ja puolustusministeri Antti Kaikkoselta, muiden muassa.

Kaikki äidin kanssa kokouksissa kulkeneet muistavat hänet iloisena ja avuliaana ihmisenä. Meillä

kotona oli aina ovi auki kaikenlaisille ihmisille. Äidin ja isän yhteiskuntaharrastukset toivat meille monenlaisia vierailijoita ympäri maailmaa. Kotitila on siinä sopivasti valtatievarressa ja lähellä Helsinkiä. Äidin säästämässä muistoissa on muun muassa kiitokset Kanadan maatalousministeriltä vuosikymmenten takaa.

Me lapset saimme tuoda aina kavereita ruokapöytänsä ja yöksi. Joulupöydässäkkin oli usein joku juhlorpo, jolla ei ollut omaa perhettä tai kontaktia heihin.

Alusta saakka äiti teki selväksi sen, että on sitten itse vastattava siitä, että kaapissa on syötävää ja osattava laittaa vieraidenkin petivaatteet sänkyyn ja pesukoneeseen. Opimme siis omatoimiseksi ja itsenäiseksi. Opimme, että on paljon ihmisiä, joilla asiat ovat huonommin kuin meillä. Äidin sosiaalinen omatunto oli tarkka ja herkkä.

Äidillä oli paljon ystäviä, monet yhteisiä isän kanssa, mutta sitten muun muassa ihan ikeomat rippikoulutyöt Nousiaisissa, kotikunnassa. Näistä ystävyyksistä osa alkoi jo kansakoulussa. He tapasivat säännöllisesti, muistivat toisiaan merkkipäivinä ja puhuivat paljon puhelimesta. Soitin näille neljälle

tytölle, esittelin itseni ja kerroin kuolinuutisen. ”Kyllä mä sun tunnen. Niin pal olen telkkarist vahnannu ja Helli on kertonu loput”, heläytti Asta Mäkilä, 91 v. Näissä keskusteluissa opin äidistä paljon ja kuulin ihania tarinoita näiden naisten elämästä. Minulle puhuttiin samoja asioita, kun on totuttu puhumaan äidin kanssa. Astalla on edelleen katsastettu auto ja juuri uusittu ajokorttikin, mutta ei hän tohtinut lähteä talvikelillä Lohjalle saakka äidin hautajaisiin.

Äiti oli herkkä kaunosielu. Ymmärrän, miksi Lauri Pohjanpää oli yksi hänelle tärkeistä runoilijoista.

Pohjanpäällä on korkealentoisia ehkä jopa melodramaattisia runoja ja sitten leikkisiä ja herkkiä tilanekuvia. Sekä äiti että isä harrastivat lausuntaa nuorina. Meillä lausuttiin paljon. Toinen aloitti, toinen jatkoi tuttuja tilanteeseen sopivia runonpätkiä. Mekin jouduimme lausumaan, Heljä ja minä. Paavon ei enää tarvinnut lausua. Viimeiseen saakka äiti höysti puheitaan runojen sanoilla. Eino Leinon ”Hymyilevän Apollon” säkeet tulivat tutuiksi: ”Ei paha ole kenkään ihminen, vaan toinen on heikompi toista. Paljon hyvää on rinnassa jokaisen, Vaikka se ei aina

esille loista. Kas, hymy jo puoli on hyvettä ja itkeä ei voi ilkeä; missä ne ihmiset tuntevat tuntehin, siellä lähellä on Jumalakin.”

Viimeiset vuotensa äiti asui Vappulassa, Attendon hoivakodissa. Hän ikävöi kotiin ja ikävöi isää. Elämä oli äidin mielestä turhaa olemista. Sitä piristivät käynnit kotona ja ystävien ja naapureiden vierailut, silloin kun ne olivat mahdollisia. Valitettavasti äidin viimeiset vuodet olivat tiukkojen koronarajoitusten vuosia. Äiti siunattiin Lohjan Pyhän Laurin kirkossa 11.3.2023.

Hilkka Hyrkkö

Kotiseutukirjoja edullisesti

Virolaisen sukuseuran kymmenen ensimmäistä toimintavuotta kuuluivat suurelta osin sukututkimuksen teossa ja sukukirjan suunnittelussa. Vuosien kuluessa teos kuitenkin laajeni vähitellen sukukirjasta Yläsömmeen ja Porlammin kyläkirjaksi niin että vuoden 1995 kevättalvella sukuseura päättikin luovuttaa vastuunsa kyläkirjaksi kasvaneen kirjan teosta Yläsömmeen Porlammin Nuorisoseuralle. Tuota ja muitakin sukumme historiasta Yläsömmeen Porlammin Nuorisoseuran kustantamia kotiseutukirjoja on vielä muutamia jäljellä edullisesti.

KYLÄT SODASSA

Kirja sisältää luettelot ja kuvat Yläsömmeen ja Porlammin vuosien 1939-1944 sotiin osallistuneista, niissä haavoittuneista ja kaatuneista (247 sivua). Teos sisältää kertomuksia henkilöiden omista sotamuistoista. Teos on valmistunut v. 2003. Hinta 20 €.

JUUREMME YLÄSÖMMEESSA JA PORLAMMISSA

Kertomuksia ja kuvia Yläsömmeen ja Porlammin kylien kaikista tiloista ja asukkaista vuoden 1939 tilanteessa (437 sivua). Kirjassa on luetteloitu kaikki kylien 46 kantasukua kantaisineen. Tämä on kaikkien sukuseuralaisten ehdoton lähdeos omien sukujuurien ja sukulaisuussuhteiden selvityksessä. Teos on valmistunut vuonna 1997. Hinta 20 €.

KOTIKYLIEN PERINTÖ Kirja sisältää kertomuksia ja kuvia Yläsömmeen ja Porlammin kylien elämästä, elintavoista ja tapahtumista ennen sotia (235 sivua). Hinta 20 €.

Kirjoja voi tiedustella *Kaija Virolaiselta* puh. 040 5630517. Toimituksen tapahtuessa postitse hintaan lisätään postimaksu.

Paakkasen Sanomien toimituskunta

Katariina Lahtinen p. 044 751 6668
katariina.lahtinen@aspa.fi
Honkalantie 14, 08700 Lohja

Heidi Jokinen, p. 040 5342873

Virpi Kiiskinen p. 050 542 2309 (iltaisin)
virpi.kiiskinen@gmail.com
Karpalonkierto 51, 05810 Hyvinkää

Erkki Franssila, taitto p. 050 581 6775
fransservss@gmail.com
Ahomäentie 4 G, 00780 Helsinki

Raija Joutseno painatus p. 040 506 7851
raija.joutseno@tilipalvelujoustava.fi
Lövkulla 52, 03100 Lohja

Toimituskunta toivottaa lukijoille
hyvää kesää!

Muistutus jäsenmaksusta

Maksamalla jäsenmaksun tuet seuramme toimintaa. Jäsenmaksun maksamisella varmistat Paakkasen Sanomien tulemisen jatkossakin postin mukana itsellesi sekä ääni- ja puheoikeuden sukukokouksessa.

Viime kesän sukukokouksessa päätettiin, että maksuissa siirrytään kaudella 2022-2024 vuosittaiseen henkilökohtaiseen jäsenmaksuun. Lisäksi maksuja on kahdenkokoisia: jäsenmaksu on 30 €/vuosi, jos haluaa paperisen version Paakkasen Sanomista ja 20 €/vuosi, jos haluaa lukea vain sähköisen version netissä.

Maksuohjeet

Saajan tilinro: FI39 5236 0440 0529 05
Saajan nimi: Virolaisen Sukuseura

Viesti: Jäsenmaksu 07/22-06/23,
maksajan nimi/nimet

Summa: 20 €/hlö tai
30 €/hlö, jolloin saat Paakkasen Sanomat paperisena.

Eräpäivä: 14.5.2023